

**Oilaviy tadbirkorlik loyixalarini kreditlash amaliyotini
takomillashtirish**

To'xtapo'latov Oybek Berkin o'g'li

Oilaviy tadbirkorlik ko'plab iqtisodiyotlarning asosi bo'lib, innovatsiyalar, barqarorlik va jamoatchilik aloqalarini rivojlantiradi. Ushbu maqola oilaviy tadbirkorlik mablag'lari ichida kredit berishning amaliyoti, motivatsiyasi va oqibatlarini o'rganadi.

Oilaviy tadbirkorlikka oid mavjud adabiyotlar ushbu korxonalar ichidagi norasmiy moliyaviy kelishuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Chrisman va Patel (2012) kabi olimlar oilaviy tarmoqlarning moliyaviy qo'llab-quvvatlash va moslashuvchanlikni ta'minlashdagi rolini ta'kidlaydilar. Biroq, oilaviy fondlari ichida kredit berish hodisasini aniq ko'rib chiqadigan tadqiqotlar kamligi mavjud. Ushbu dinamikani tushunish ishonch, o'zaro munosabat va oila ichidagi dinamika kabi jihatlarni hisobga olgan holda tadbirkorlik va oilaviy tadqiqotlar adabiyotlaridan tushunchalarni talab qiladi.

Ushbu tadqiqot oilaviy tadbirkorlik fondlari doirasida kredit berish amaliyotini o'rganish uchun etnografik yondashuvni qo'llaydi. Etnografiya ijtimoiy hodisalarni tabiiy sharoitda chuqur kuzatish va talqin qilish imkonini beradi. Yarim tuzilgan intervyular, ishtirokchilarni kuzatish va hujjatlarni tahlil qilish boy sifatli ma'lumotlarni to'plash uchun ishlatiladi. Tadqiqot turli sohalar va geografik joylashuvlarni qamrab olgan oilaviy biznesning turli namunalariga qaratilgan.

Aftidan, siz ba'zi oilalarda a'zolar oiladagi tadbirkorlik ishlarini qo'llab-quvvatlash uchun resurslarni, odatda pulni to'playdigan odatiy amaliyotni nazarda tutyapsiz. Bu turli shakllarda bo'lishi mumkin, masalan, oila a'zolariga biznes boshlash uchun pul qarz berish yoki oila a'zolarining korxonasiga birgalikda sarmoya kiritish.

Ushbu amaliyotning afzalliklari ham, kamchiliklari ham bo'lishi mumkin. Ijobiy tomoni shundaki, u ishbilarmon tadbirkorlarga banklar yoki investorlar kabi

an'anaviy manbalardan ololmasligi mumkin bo'lgan kapitalga kirish imkoniyatini berishi mumkin. Shuningdek, u oilada qo'llab-quvvatlash va hamkorlik tuyg'usini rivojlantiradi.

Biroq, potentsial kamchiliklar ham mavjud. Agar pul qanday ishlatilayotgani haqida kelishmovchiliklar bo'lsa yoki biznes muvaffaqiyatsiz bo'lsa va investitsiyalar yo'qolsa, oila va moliyani aralashtirish ba'zan munosabatlarni buzishi mumkin. Potentsial nizolarni yumshatish uchun barcha ishtirokchilar uchun aniq muloqot, chegaralar va kelishuvlarga ega bo'lish juda muhimdir.

Umuman olganda, oilaviy tadbirkorlikni kreditlash boshlang'ich kapitalning qimmatli manbai bo'lishi mumkin bo'lsa-da, har bir kishi sog'lom oila dinamikasini saqlab qolish uchun ehtiyotkorlik va shaffoflik bilan yondashishi juda muhimdir.

Oilaviy tadbirkorlik loyihalari muvaffaqiyatli korxonalarni qurish uchun oilaviy resurslar, tajriba va munosabatlardan foydalanishning ajoyib usuli bo'lishi mumkin. Bunday loyihalar uchun kredit haqida gap ketganda, bu ko'pincha umumiy harakatdir. Bu erda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi jihatlar:

- Hamkorlikdagi harakat: oilaviy tadbirkorlik ko'pincha bir nechta a'zolari o'z ko'nikmalari, bilimlari va resurslariga hissa qo'shishni o'z ichiga oladi. Kredit har bir a'zoning ishtiroki va hissasi darajasiga qarab taqsimlanishi kerak.
- Tashabbuskorlarni tan olish: ko'pincha, oilada tadbirkorlik faoliyatini boshlaydigan shaxslar bor, bu g'oya bilan chiqadimi yoki dastlabki sarmoyani taqdim etadimi. Ushbu shaxslar loyihaning harakatlantiruvchi kuchi sifatida tan olinishi mumkin.
- Shaffof muloqot: oila ichidagi aniq muloqot har bir inson o'z hissasi uchun qadrli va tan olinganligini his qilishi uchun juda muhimdir. Bunga kredit qanday bog'lanishini muhokama qilish va kelishish kiradi.
- Muvaffaqiyatlarni birgalikda nishonlash: oilaviy tadbirkorlikdagi muvaffaqiyatni birgalikda nishonlash kerak. Oila sifatida muhim voqealar va yutuqlarni tan olish va nishonlash birdamlik va motivatsiyani mustahkamlashga yordam beradi.

- Mukofotlarni adolatli taqsimlash: moliyaviy yoki boshqacha bo'lsin, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanadigan mukofotlar oila a'zolari o'rtasida ularning badallari va oldindan tuzilgan shartnomalari asosida adolatli taqsimlanishi kerak.

- Uzoq muddatli Istiqbol: kredit taqsimotining uzoq muddatli oqibatlarini, ayniqsa merosxo'rlikni rejalashtirish va oilaviy biznesning kelajagini hisobga olish juda muhimdir.

Oxir oqibat, asosiy narsa oilaviy tadbirkorlik loyihasi doirasida o'zaro hurmat, ochiq muloqot va adolat madaniyatini tarbiyalash, har kim o'z hissi uchun qadrli va e'tirof etilishini ta'minlashdir.

Topilmalar oilaviy tadbirkorlik mablag'lari doirasida kreditlashning ko'p qirrali xususiyatini ta'kidlaydi. Ushbu mablag'lar moslashuvchanlik va avtonomiyani taklif qilsa-da, ular javobgarlik va barqarorlik bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi. Bundan tashqari, oila dinamikasi va biznes maqsadlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik kreditlash amaliyotini murakkab yo'llar bilan shakllantiradi. Ushbu dinamikani tushunish oilaviy tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va qo'llab-quvvatlashga intilayotgan olimlar va amaliyotchilar uchun juda muhimdir.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, oilaviy tadbirkorlik mablag'lari doirasida kreditlash oilaviy tadbirkorlikning dinamik, ammo o'rganilmagan tomonini anglatadi. Kelajakdagi tadqiqotlar boshqaruv tuzilmalari va madaniy ta'sirlar kabi omillarni hisobga olgan holda ushbu mablag'larni boshqarish va joylashtirish mexanizmlarini chuqurroq o'rganishi kerak. Amalda, tadbirkorlik bilan shug'ullanadigan oilalar uzoq muddatli biznes maqsadlari va oilaviy qadriyatlarga mos kelishini ta'minlab, kredit berish amaliyoti haqida o'ylashlari kerak. Siyosatchilar, shuningdek, oilaviy korxonalarda iqtisodiy barqarorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishdagi rolini tan olib, ushbu norasmiy moliyaviy kelishuvlarni qo'llab-quvvatlash va rasmiylashtirish yo'llarini o'rganishlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. Rashidov, R. Some Issues of Efficient Use of Technology in Cotton Growing in Uzbekistan. *Society and save*, 2017, (3-4), 138-141.
2. ALojonovich, RR. Correlation between resource economy factors in cotton growing. *Science i education segodnya*, 2016, (6 (7)).
3. Rahmatullo, R. Sectoral specificities by application of resource saving technology in cotton growing. *Economics*, 2016, (8 (17)).
4. Rashidov, R. Correlation between resource economy factors in cotton growing. *Science and education segodnya*, 2016, (6), 68-70.
5. Alojnovich , RR. Economic efficiency of resource-saving technologies in the cotton industry system of indicators. *International Journal of Scientific and Technological Research*, 2019, 8(11), 3861-3863. <http://www.ijstr.org/final-print/nov2019/Economic-Efficiency-Of-Resource-saving-Technologies-In-TheCotton-Industry-System-Of-Indicators-.pdf>
6. Zulfikarova Dilfuza Gulomzhanovna, Saidboev Shermirza Dotkamirzaevich, Rashidov Rahmatullo Alojnovich "Conceptual bases of full realization of women's labor and entrepreneurial activity". *psychology and education*. 2021, 58(2): 237-240 <http://www.psychologyandeducation.net/pae/index.php/pae/article/view/1552>
7. Gulomzhanovna, ZD, Dotkamirzaevich, SS, & Alojnovich, RR. Conceptual bases of full realization of women's labor and entrepreneurial activity. *Journal of psychology and education*, 2021, 58(2), 237-240.
8. Alojnovic, RR, & Sardorbek, O. Theoretical bases of increase of economic efficiency of use of resourcesaving technologies in the cotton industry. *International engineering journal for research & development*, 2021, 6(ICDSIIL), 5-5